

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми та її актуальність. Протягом останнього десятиріччя глобалізація виконує підсилюючу інтеграцію економік і суспільств у всьому світі, являє собою неминуче явище в історії людства. Світ у результаті обміну товарами і продуктами, інформацією, знаннями та культурними цінностями стає більш взаємозалежним. Темпи цієї глобальної інтеграції стали набагато більш швидкими і вражаючими завдяки інноваційним досягненням у таких сферах, як технології, засоби зв'язку, наука, транспорт, промисловість, прискорюючи розвиток людства. Вона являє собою складний процес тому, що наслідки таких швидких темпів змін можуть мати прояви неоднозначного впливу на стан та перспективи розвитку країни. Отож, більшість країн намагаються контролювати, адаптуватися або керувати наслідками глобалізаційних перетворень через систему національної безпеки. Таким чином, глобалізація структурує еволюцію міжнародної безпеки, та, як наслідок, впливає на стан та розвиток системи національної безпеки країн. Система забезпечення національної безпеки України (СЗНБ) створюється і розвивається відповідно до Конституції України та інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері управління національною безпекою [5]. Конституцією України визначено, що найвищою соціальною цінністю в державі є людина, її життя та здоров'я. При цьому кожна людина має природне невід'ємне й непорушне право на охорону здоров'я. Велике значення таких благ, як життя та здоров'я, зумовлює необхідність їх охорони. Тому обрана тема дослідження є актуальною та відображає сучасне прагнення людства у захисті та безпеці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми. Теоретичні напрацювання з питань національної безпеки у сфері охорони здоров'я висвітлювалися в роботах провідних вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких С. М. Попова [1] у своєму дослідженні розкрила проблеми забезпечення національної безпеки України в політичній, економічній, соціокультурній, інформаційній та екологічній сферах; Ю. Б. Іванов [2] висвітлив сутність та проблеми забезпечення національної безпеки охорони здоров'я в Україні на сучасному етапі розвитку національної економіки; В. І. Борщ [3] дослідив та проаналізував природу державно-приватного партнерства як прогресивної форми інноваційно-інвестиційного механізму в сфері охорони здоров'я України; Л. Васечко [4], яка у своєму дослідженні висвітлила питання законодавчого регулювання державної політики України у сфері охорони здоров'я та ін.

Ураховуючи усі напрацювання науковців та значну увагу, яка приділяється реформуванню системи охорони здоров'я України в цілому, на наш погляд, недостатньо висвітлено взаємозв'язок розвитку системи

охорони здоров'я з іншими складовими національної безпеки України в цілому.

Мета статті – дослідити трансформацію системи охорони здоров'я як складову національної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. В сучасному світі проблема національної безпеки виділилась в окрему галузь науки на перетині політики, демографії, економіки, культури, екології, охорони здоров'я, значення яких постійно зростає. Від рівня національної безпеки та її ефективності залежить саме існування та розвиток людини, суспільства, держави. Процеси глобалізації, посилення єдності світу і одночасно поглиблення його національної різноманітності, привели до зміни загроз і небезпек для людства, окремих націй і держав, що вимагає нових підходів стосовно узгодження, управління та регулювання глобальною, міжнародною та національною безпекою.

Проблеми національної безпеки належать до найголовніших, найскладніших багатоаспектних та інтегральних явищ суспільного і політичного життя. В зв'язку з цим при вивченні національної безпеки використовують багато категорій, зокрема такі як безпека, національна безпека, нація, національні інтереси, загрози, небезпека, система забезпечення національної безпеки та інші [7].

Поняття національної безпеки відображає провідну роль нації – політичної, громадянсько-державної спільноти як носія інтересів розвитку суспільства, вказує на те, що національна державність залишається основною формою політичної організації суспільства, а національна держава продовжує відігравати роль важливого суб'єкта міжнародних відносин.

У сучасній науці поняття «безпека» використовується досить широко і вживається стосовно до різних процесів, як природних, так і соціальних. У наукових дослідженнях поширені терміни: «безпека», «національна безпека», «державна безпека», «міжнародна безпека», «глобальна безпека», «безпека лікарських засобів», «безпека і охорона здоров'я». Автором безпека розглядається як головний критерій існування і розвитку особистості, суспільства і держави. У зв'язку з активізацією процесів, пов'язаних з виробленням загальних напрямків розвитку інститутів забезпечення безпеки «особистості-суспільства-держави», в рамках цієї статті дається аналіз підходів до самої правової категорії безпеки, а також до безпеки здоров'я. При цьому родове поняття «безпека» характеризується багатозначністю і невизначеністю. На нашу думку, категорія «охорона здоров'я», як і категорія «національна безпека», не може досліджуватися окремо від категорій «державна», «суспільство», «особистість», в силу їх взаємозв'язку і динамічності.

Національна безпека функціонує через систему різноманітних відносин між особою і суспільством,

між громадянином і державою, між суспільством і державою, між різними державами. Тому національна безпека – це стан внутрішніх і міждержавних відносин, який визначає ефективність системи державних, правових і суспільних гарантій прав і свобод людини і громадянина, базових цінностей та інтересів суспільства і суверенної держави від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Одночасно, національна безпека є системою оптимізації взаємовідносин між усвідомленими загрозами та ресурсами, що має суспільство для протидії цим загрозам. Загрози для суспільства існують завжди, а рівень захищеності від них ніколи не буває максимальним. Тому національна безпека є динамічним засобом досягнення і підтримки балансу між реальними та потенційними загрозами, з одного боку, та здатністю суб'єкта протидіяти їм – з іншого.

Необхідно відзначити, що якщо раніше безпека розглядалася насамперед стосовно держави, потім стосовно суспільства, то в даний час безпека розглядається як національна безпека щодо особистості, суспільства і держави. Через концептуальне зміщення акцентів на забезпечення безпеки об'єктів головний суб'єкт забезпечення безпеки – держава – тепер розглядає небезпеки, виходячи з постулату «від часткового до загального», резонно вважаючи, що усунення загроз і небезпек на рівні особистості призведе до їх зникнення і на рівні держави, тим самим у систему безпеки включається на постійній основі новий елемент – безпека здоров'я, проявляючись у формі охорони здоров'я сукупністю способів усунення наслідків захворювань і профілактики, виникнення захворювань-загроз на загальносвітовому рівні.

Саме чітке закріплення охорони здоров'я як «стратегічного пріоритету держави» та елементу системи національної безпеки може забезпечити належний рівень державної підтримки діяльності, спрямованої на захист та покращення здоров'я населення.

Аналіз процесів трансформаційних змін національних систем охорони здоров'я у європейських країнах, вказує на те, що вони здебільшого стосуються організаційного, нормативного, економічного аспектів діяльності. Переоцінка наявних механізмів управління національними системами охорони здоров'я, що здійснюється, стосується переважно питань фінансування, економічного регулювання, нормативного ставлення до питань якості надаваних послуг та інших аспектів діяльності. Усе це задля досягання найкращої ефективності та результативності в боротьбі за громадське здоров'я. Різні країни це втілюють та реалізують з урахуванням своїх національних особливостей та інтересів. При цьому спільним є врахування демографічних, соціально-економічних, національних традицій, медико-організаційних, територіальних та інших особливостей. Це дозволяє нам, вивчаючи досвід різних країн світу, певні сучасні моделі медичних систем, обґрунтовувати та запроваджувати в українську національну систему охорони здоров'я організаційно-управлінські, нормативно-правові засади і критерії оцінки діяльності [8].

Об'єктами національної безпеки є: людина і громадянин – їхні конституційні права і свободи; суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і при-

родні ресурси; держава – її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканність.

Серед суб'єктів забезпечення національної безпеки є Рада національної безпеки і оборони України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади.

Якщо говорити про Міністерство охорони здоров'я України, то виконуючи свої функціональні обов'язки у серпні 2014 року Міністерство ініціювало розробку Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні. За допомогою нових стратегічних підходів до підвищення якості та доступності допомоги та зменшення фінансових ризиків для людей потрібно було надати нового поштовху реформі галузі. У документа є дві головні мети: в першу чергу, стимулювати правильні реформи, але водночас продемонструвати тим, хто приймає рішення, що здоров'я та його охорона – потужний інструмент у політиці. Стратегія прояснює вектор для реформи, надає їй структури та демонструє потенціал різних заходів, спрямованих на ефективний розвиток послуг охорони здоров'я. На базі стратегії Міністерство охорони здоров'я розробило також Концепцію реформування фінансування системи охорони здоров'я та законопроекти, стосовно реформування української медицини.

Багато факторів впливає на реалізацію обраних стратегічних та тактичних дій у рамках проведення реформи системи охорони здоров'я України. Забезпечення населення лікувально-профілактичною допомогою в достатньому обсязі та високої якості допомоги від адекватності матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, професіоналізму і кваліфікації лікарів, психологічної готовності населення піклуватися про стан свого здоров'я. Але серед обов'язкових умов належної якості медичного обслуговування – фінансове забезпечення, один із основних чинників, що впливає на розвиток охорони здоров'я й соціально-економічну результативність галузі. З цього приводу спостерігається багато дискусій та суперечностей. На жаль, це призводить до ускладнень стосовно реалізації медичної реформи. Також необізнаність громадян з цього приводу призводить до негативного сприйняття реформ та відторгнення змін.

Неефективна система фінансового забезпечення охорони здоров'я не дає змоги проводити трансформацію та модернізацію системи надання медичної допомоги (медичних послуг) відповідно до потреб населення та забезпечує стійкість неефективності сьогоденної системи охорони здоров'я в цілому за рахунок використання бюджетних коштів та відвертого антиконституційного домінування залучення коштів самих пацієнтів, що за даними Національних рахунків значно перевищують міжнародні норми (витрати домогосподарств більше 40% – це катастрофічний стан галузі). Така ситуація приводить до недоступності медичної допомоги громадянам вже протягом десятиліть.

Додатково на неефективність системи фінансування впливає той факт, що не дотримується принцип багатоканальності фінансування та диверсифікації ризиків системи – система фінансування охорони здоров'я в Україні, яка де-факто склалася на сьогодні, в основному залежить від сплачених податків, функціонує незалежно від приватних витрат громадян.

Саме тому реальні зміни та реальне реформування системи охорони здоров'я в Україні має розпочатися зі створення кардинально нового механізму

функціонування медицини – бюджетно-страхового механізму фінансування охорони здоров'я в Україні [6].

Національна служба здоров'я України підписала договори з 1 524 закладами спеціалізованої медичної допомоги. Тим самим розпочавши другий етап трансформації фінансування системи охорони здоров'я. Це 90% закладів, які подали свої пропозиції НСЗУ. Ще 138 проєктів договорів очікують на підписання. З півтори тисячі договорів із закладами спеціалізованої допомоги 50 – з приватними закладами.

Таким чином, практично всі комунальні медичні заклади (районні, міські, обласні лікарні) країни увійшли в реформу і будуть отримувати кошти за прямим договором з НСЗУ. Від сьогодні гроші підуть за пацієнтом у поліклініки, лікарні та інші спеціалізовані заклади. Загалом проєкти договорів отримали 1 662 заклади, які надають спеціалізовану медичну допомогу. Найбільше договорів підписали у таких областях: Харківська – 132, Дніпропетровська – 110, Львівська – 102.

Є відмови у підписанні: через те, що заклад не пройшов процес автономізації, 20 – відсутня ліцензія на медичну практику, 9 закладів, які подали невірні статистичні дані. Договори з цими закладами планується укласти протягом першої половини квітня 2020 року.

У переважній більшості регіонів заклади подали пропозиції та отримали проєкт договору на всі 26 пакетів медичної допомоги. Отже, ця допомога буде доступною громадянам.

Відтепер лікарні отримуватимуть гроші за медичні послуги, надані конкретному пацієнту. Ефективні лікарні, які обиратимуть пацієнти, зможуть збільшити своє фінансування за новою системою. Приблизно у 40% медзакладів збільшився бюджет порівняно з минулорічним державним та місцевим фінансуванням. Ще у 20% лікарень бюджет став більшим за медичну субвенцію.

Серед регіонів, більшість закладів яких отримають значно більше фінансування, – Полтавська об-

ласть. Лубенська лікарня – більше на 205% – це 43 млн грн. Бюджет на три квартали 2019 року – 21 млн грн. Бюджет за ПМГ – 64 млн грн. Решетилівська районна лікарня – більше на 200% – це 9,5 млн грн. Бюджет на три квартали 2019 року – 4,7 млн грн. Бюджет за ПМГ – 14,2 млн грн.

Такі результати Полтавська область показала тому, що в регіоні оптимізували мережу, місцева влада подбала про оснащення лікарень та наявність в них кваліфікованого персоналу. Отже, заклади змогли податися на більшу кількість пакетів, серед них – на пріоритетні послуги, які НСЗУ оплатить за підвищеним тарифом.

На забезпечення Програми медичних гарантій виділено 70,4 млрд грн. Приблизно 18,7 млрд грн отримує первинна ланка, всі заклади якої (понад 1500) переуклали договори з НСЗУ на 2020 рік. Також підписані контракти з усіма центрами екстреної медичної допомоги (в Україні їх 25), на оплату їхніх послуг передбачено приблизно 4,7 млрд грн за 9 місяців 2020 року.

Загалом Програма медичних гарантій у порівнянні з медичною субвенцією збільшує фінансування на цілий ряд медичних послуг – гемодіаліз, онкологічне лікування, паліатив (мобільний та стаціонарний), медична реабілітація.

Програма медичних гарантій – перелік медичних послуг, які держава гарантує пацієнту безоплатно. Скористатися ним може кожен громадянин України. Аби отримати доступ до безоплатних послуг, пацієнт повинен мати направлення від лікаря первинки або лікуючого лікаря. Для цього спочатку потрібно укласти декларацію з сімейним лікарем, терапевтом або педіатром. Направлення не потрібне до гінеколога, психіатра, стоматолога і нарколога. Екстрена медична допомога надається безоплатно кожному – незалежно від наявності декларації [5].

Національна безпека України за суспільними сферами функціонування поділяється на види (див. таблицю).

Таблиця

Складові та сутність національної безпеки України*

№ з/п	Складові національної безпеки України	Сутність складових національної безпеки
1	2	3
1	Політична	Стан захищеності політичних інтересів особи, соціальних груп, держав від внутрішніх та зовнішніх загроз, а також система заходів щодо забезпечення цієї захищеності
2	Економічна	Стан захищеності національної економіки, який забезпечує здійснення економічного суверенітету, економічне зростання в умовах системи міжнародних взаємозв'язків. Економічна безпека передбачає захист економічного життя від незаконних і підірвних фінансово-економічних дій окремих громадян, організацій та інших держав
3	Державна	Захищеність державних інституцій, необхідних для виконання функцій з управління загальносуспільними справами. До них належить державний суверенітет, територіальна цілісність, державний кордон, конституційний лад, державна влада, економічний, науково-технічний й оборонний потенціал
4	Соціальна	Стан захищеності соціальних інтересів особи, соціальних груп та суспільства в цілому. Від соціальної безпеки залежить забезпечення нормальних умов життя суспільства, недопущення деградації окремих соціальних груп, саме виживання української нації

1	2	3
5	Інформаційна	Рівень захищеності, стійкість основних сфер життєдіяльності щодо небезпечних, дестабілізуючих інформаційних впливів. Інформаційна безпека особистості відображає рівень і якість її інформування щодо реального стану справ у всіх сферах життєдіяльності, захищеність її психіки та свідомості від небезпечних інформаційних впливів – маніпулювання, дезінформування та інших
6	Науково-технологічна	Стан захищеності наукового потенціалу держави, наявних у країні конкурентоспроможних технологій, а також недопущення та усунення наслідків технологічної недосконалості господарської діяльності
7	Екологічна	Стан правових норм і відповідних інститутів, що гарантує захист навколишнього середовища, раціональне використання та відновлення природних ресурсів, зберігання і розвиток довкілля для забезпечення повноцінної життєдіяльності людини
8	Гуманітарна та інтелектуальна	Це стан захищеності гуманітарного потенціалу нації: її фізичного та психічного здоров'я, соціального благополуччя, моральності, духовності, інтелектуального ресурсу, психологічної єдності, гуманітарної активності
9	Воєнна	Стан захищеності прав та свобод громадян, базових інтересів та цінностей суспільства і суверенної держави від можливих зазіхань із застосуванням воєнної сили. Особливістю воєнної безпеки є те, що вона є частиною державної безпеки і в той же час функціонує як самостійне явище

* Узагальнено автором на підставі джерел [1-4].

Система національних інтересів України визначається сукупністю основних інтересів особистості, суспільства і держави.

На сучасному етапі інтереси особистості полягають у реальному забезпеченні особистої безпеки, конституційних прав і свобод, у підвищенні рівня і якості життя у фізичному, духовному та інтелектуальному розвитку.

Інтереси суспільства в умовах сьогодення полягають не тільки у досягненні і підтримуванні соціальної і національної злагоди, розвитку і зміцненні демократії, а і у національному відродженні України, яке дозволить кожному громадянину держави відчувати не тільки права на захист, свободу та безпеку, а і їх реалізацію у дії.

У сучасних умовах поняття національної безпеки розширюється за рахунок включення в нього все нових сфер суспільного життя. На жаль, проблеми, які виникли у соціальній та гуманітарних сферах, призвели до кризи системи охорони здоров'я і соціального захисту населення, і наслідком цього стало небезпечне погіршення стану здоров'я населення; поширення наркоманії, алкоголізму, соціальних хвороб, загострення демографічної кризи, прояви моральної та духовної деградації суспільства.

Висновки. З огляду на вищевикладене, на нашу думку, до складових національної безпеки доцільно додати окремим структурним елементом системи національної безпеки «безпека та охорона здоров'я населення», сутність якого буде відображати стан захищеності фізичного та психічного здоров'я громадян та можливість відчувати дієву державну підтримку стосовно надання якісних медичних послуг, як з боку державного сектору медичного обслуговування, так і з боку приватної медицини. Також у цьому елементі повинно звернути особисту увагу на ступінь відповідальності держави, органів місцевого самоврядування за недотримання належного забезпечення захисту медичних працівників, відповідальність особистості за

неналежне медичне обслуговування, недопущення неконтрольованого ввезення в Україну екологічно небезпечних технологій, речовин і матеріалів, збудників хвороб, небезпечних для людей, тварин, рослин, організмів, перегляд стандартів ввезення та виготовлення лікарських препаратів, інвестування у розвиток національної фармацевтичної промисловості як стратегічно важливого сектору у забезпеченні охорони здоров'я людини як найважливішого потенціалу держави.

Список використаних джерел

1. Попова С. М., Попова Л. М. Основні складові національної безпеки України. *Наше право*. 2013. № 13. С. 54-60.
2. Иванов Ю. Б., Бережная Ю. В. Национальная безопасность Украины в сфере здравоохранения: сущность и проблемы обеспечения на современном этапе. *Вестник УрФУ. Серия экономика и управление*. 2012. № 3. С. 43-49.
3. Борщ В. І. Державно-приватне партнерство як запорука інноваційного розвитку національної галузі охорони здоров'я. *ВІСНИК ЖДТУ. Серія: Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 2 (88). С.156-161. doi: [https://doi.org/10.26642/jen-2019-2\(88\)-156-161](https://doi.org/10.26642/jen-2019-2(88)-156-161).
4. Васечко Л. Охорона здоров'я населення як складова національної безпеки України. *Публічне право*. 2015. №4 (20). С. 49-53.
5. Сьогодні розпочався другий етап медичної реформи. URL: <https://moz.gov.ua/article/reform-plan/sogodni-rozpochavsja-drugij-etap-medichnoi-reformi> (дата звернення 01.09.2020).
6. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про фінансове забезпечення охорони здоров'я та загальнообов'язкове медичне страхування в Україні». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/G100215A?an=2> (дата звернення 10.09.2020).

7. Шевченко М. М. Функції та завдання системи забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах. *Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки*. 2014. № 3–4. С. 14–24.

8. Саріогло В. Г. Оцінювання соціально-економічних показників: прикладні аспекти застосування непрямих методів: монографія. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2012. 136 с.

9. Гриневська С. М. Економіка державних соціальних стандартів. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 1 (59). С. 150–153.

References

1. Popova S. M., Popova L. M. (2013). Osnovni skladovi natsionalnoi bezpeky Ukrainy [The main components of national security of Ukraine]. *Nashe pravo – Our right*, 13, pp. 54-60 [in Ukrainian].

2. Ivanov Yu. B., Berezhnaya Yu. V. (2012). National security of Ukraine in the field of health care: the essence and problems of provision at the present stage. *UrFU Bulletin. Economics and Management Series*, 3, pp. 43-49 [in Russian].

3. Borshch V. I. (2019). Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak zaporuka innovatsiinoho rozvytku natsionalnoi haluzi okhorony zdorovia [Public-private partnership as a guarantee of innovative development of the national health care sector]. *VISNYK ZhDTU. Seriya: Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia – BULLETIN OF ZhSTU. Series: Economics, Management and Administration*, 2 (88), pp. 156-161. doi: [https://doi.org/10.26642/jen-2019-2\(88\)-156-161](https://doi.org/10.26642/jen-2019-2(88)-156-161) [in Ukrainian].

4. Vasiechko L. (2015). Okhorona zdorovia nasele-nnia yak skladova natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Public

health as a component of national security of Ukraine]. *Publichne pravo – Public law*, 4 (20), pp. 49-53 [in Ukrainian].

5. Sohodni rozpochavsia druhyi etap medychnoi reformy [The second stage of medical reform has begun today]. (n.d.). Retrieved from <https://moz.gov.ua/article/reform-plan/sogodni-rozpochavsja-drugij-etap-medichnoi-reformi> [in Ukrainian].

6. Poiasniuvalna zapyska do proiektu Zakonu Ukrainy «Pro finansove zabezpechennia okhorony zdorovia ta zahalnooboviazkove medychne strakhuvannia v Ukraini» [Explanatory note to the draft Law of Ukraine "On financial support of health care and compulsory health insurance in Ukraine"]. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/GI00215A?an=2> [in Ukrainian].

7. Shevchenko M. M. (2014). Funktsii ta zavdannia systemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy v suchasnykh umovakh [Functions and tasks of the system of national security of Ukraine in modern conditions]. *Naukovo-informatsiyni visnyk Akademii natsionalnoi bezpeky – Scientific and information bulletin of the Academy of National Security*, 3–4, pp. 14–24 [in Ukrainian].

8. Sariohlo V. H. (2012). Otsiniuvannia sotsialno-ekonomichnykh pokaznykiv: prykladni aspekty zastosuvannia nepriamykh metodiv [Estimation of social and economic indicators: applied aspects of application of indirect methods]. Kyiv, Ptoukha Institute for Demography and Social Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].

9. Hrynevskaya S. M. (2016). Ekonomika derzhavnykh sotsialnykh standartiv [Economics of state social standards]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1 (59), pp. 150–153 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 28.09.2020

Формат цитування:

Бурцева О. Є. Трансформація системи охорони здоров'я як складової національної безпеки України. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2 (39). С. 123-127. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).123-127](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).123-127)

Burtseva O. Ye. (2020). Transformation of the Health Protection System as a Component of the National Security of Ukraine. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (39), pp. 123-127. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).123-127](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).123-127)